

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 33/06-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. novembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti I., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. J., Advokátska kancelária, B., namietajúcej porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave pod sp. zn. 3 Co 101/2005 z 13. októbra 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I., a. s., na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 101/2005 z 13. októbra 2005 porušené bolo.

2. Sťažnosti I., a. s., vo zvyšnej časti nevyhovuje.

3. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 101/2005 z 13. októbra 2005 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

4. Spoločnosti I., a. s., nepriznáva finančné zadosťučinenie.

5. Spoločnosti I., a. s., priznáva úhradu trov konania 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. P. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. IV. ÚS 33/06 zo 14. februára 2006 na ďalšie konanie sťažnosť I., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), v časti, ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 3 Co 101/05 z 13. októbra 2005.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, pretože krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti z 11. apríla 2006 aj sťažovateľka v podaní z 24. apríla 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa v tejto veci upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a z listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu pod sp. zn.

3 Co 101/2005 z 13. októbra 2005 s tým, aby bol označený rozsudok zrušený a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa sťažovateľka domáhala priznania finančného zadost'učinenia v sume 2 000 000 Sk a úhrady trov právneho zastúpenia v sume 10 240 Sk.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že žalobou z 22. decembra 2003 sa sťažovateľka na Okresnom súde Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) domáhala uloženia povinnosti žalovanej V., a. s. (ďalej len „žalovaná“), zaplatiť jej 303 549,29 Sk z dôvodu poplatku z omeškania a nahradiť trovy konania. Na pojednávaní konanom 16. februára 2005 sťažovateľka rozšírila žalobu o sumu 83 472 Sk, teda celkovo sa domáhala zaplatenia sumy 387 021,29 Sk. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 6 C 43/04 zo 16. februára 2005 rozhodol tak, že zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľke sumu 259 771,59 Sk a nahradiť jej trovy konania. Vo zvyšku bola žaloba zamietnutá. Z rozsudku vyplýva, že súd priznal sťažovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy do 1. júna 2003 a od uvedeného dňa len vo výške 0,01 % denne.

V odôvodnení rozsudku okresného súdu sa okrem iného uvádza:

„Ústavný súd vo svojom náleze nevyslovil za odporujúce Ústave len jeho posledné znenie ale § 38 ods. 4. zák. č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov, t. j. v znení všetkých je neskorších zmien, vrátane poslednej zmeny. Na základe tohto nálezu dňom 15. 7. 2004 sa nemôže obnoviť jeho znenie, ktoré platilo pred poslednou zmenou, keďže týmto dňom napadnuté ustanovenie stratilo účinnosť. Ani v prípade že by sa nálezom obnovil stav platný pred 1. 6. 2003 nemohol by súd navrhovateľovi priznať poplatok z omeškania 0,1 % denne za dobu po 1. 6. 2003. Nálež Ústavného súdu nie je možné uplatňovať spätne na práva a povinnosti, ktoré už do dňa jeho vyhlásenia vznikli. K základným podmienkam právneho štátu patrí princíp právnej istoty. Porušením právnej istoty by bolo, ak by súd účinky nálezu spätne aplikoval aj na práva a povinnosti, ktoré vznikli pred jeho vyhlásením v Zbierke zákonov. Išlo by o nedovolenú retroaktivitu, keďže ani samotný nálež a ani Ústava neumožňujú súdu aplikovať nálež so spätnou účinnosťou. Ústava SR neobsahuje výslovný zákaz retroaktivity, avšak zákon má spätnú účinnosť len vtedy, ak je v ňom výslovne upravená.“

Proti citovanému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka 24. marca 2005 odvolanie, ktorým sa domáhala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a zaviazal žalovanú na zaplatenie 368 865,72 Sk a trov konania. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 101/2005 z 13. októbra 2005, ktorým prvostupňový rozsudok v napadnutej časti potvrdil. Odvolanie sťažovateľky proti výroku súdu prvého stupňa, ktorým bolo nároku vyhovené, odmietol, a trovy odvolacieho konania žalovanej nepriznal. V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku krajský súd poukazuje okrem iného na to, že:

„Z citácie zákonných ustanovení zák. č. 38/1993 Z. z. je nesporné, že znenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení zmeny vykonanej zák. č. 138/2003 Z. z. účinného od 1. 6. 2003 stratilo účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu č. 396/2004 v Zbierke zákonov. Do tej doby však bolo účinné a preto správne súd prvého stupňa rozhodol, ak za obdobie od 1. 6. 2003 až do zaplatenia faktúr (k zaplateniu došlo ešte pred vydaním nálezu) priznal navrhovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,01 %. Prípadnú výšku poplatku z omeškania vo výške 0,1 % by bolo možné priznať až po strate účinnosti ustanovenia, t. j. až dňom uverejnenia nálezu v Zbierke zákonov.“

Rozsudok krajského súdu bol právnenému zástupcovi sťažovateľky doručený 30. novembra 2005.

Podľa názoru sťažovateľky boli napadnutým rozsudkom krajského súdu porušené jej základné práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 ústavy. Právna argumentácia sťažovateľky na podporu tvrdenia o porušení jej základných práv sa opiera o nález ústavného súdu zo 17. mája 2004 publikovaný pod č. 396/2004 Z. z. (sp. zn. PL. ÚS 38/03) a s ním súvisiacu nesprávnu aplikáciu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 vyjadrila predsedníčka krajského súdu podaním z 11. apríla 2006, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Pokiaľ ide o vecnú stránku sťažnosti, jej predmetom je tvrdenie sťažovateľky, že rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Co 101/05 zo dňa 13. 10. 2005 došlo k porušeniu jej ústavných práv zaručených čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 Ústavy

SR. V tejto súvislosti si Vám vzhľadom na oprávnenia predsedu súdu vyplývajúce mu zo zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (najmä z ustanovení § 32 a § 53) dovoľujem oznámiť, že ako orgánu riadenia a správy súdu mi neprislúcha vyjadrovať sa k procesnoprávnemu postupu sudcov v konkrétnych súdnych konaniach, usmerňovať ich, akým spôsobom majú v tom ktorom konaní postupovať, zaujímať svoj právny názor k veci alebo akýmkoľvek spôsobom ich ovplyvňovať či už ide o postup v konaní alebo spôsob rozhodovania. V zmysle uvedeného zákona nemám ani právomoc preskúmať, posudzovať, či hodnotiť správnosť a zákonnosť postupu a rozhodnutí sudcov, resp. senátov tunajšieho súdu, pokiaľ sa samozrejme nejedná o pochybenie z dôvodu prietáhov v konaní, porušovania zásad sudcovskej etiky alebo porušovania zásad dôstojnosti súdneho konania. Z tohto dôvodu som Vašu žiadosť predložila priamo predsedníčke senátu „3 Co“ JUDr. M. Š., ktorej vyjadrenie Vám súčasne s požadovaným spisovým materiálom v prílohe tohto prípisu zasielam.»

V pripojenom stanovisku predsedníčky senátu 3 Co JUDr. M. Š. sa uvádza:

„K predmetnej sťažnosti sa nevyjadrujem z dôvodu, že vo veci ide o konanie pred Ústavným súdom, kde je účastníkom konania Krajský súd v Bratislave, ako to vyplýva z listu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 3. 2006 (odsek 2). Keďže nie som účastníčkou konania, ani štatutárnym zástupcom Krajského súdu v Bratislave nie som oprávnená sa k sťažnosti (k návrhu) sťažovateľky vyjadriť. Táto skutočnosť ani nepatrí k mojim povinnostiam sudcu v zmysle zákona č. 385/2000 Z. z. v platnom znení. Okrem iného v zmysle § 30 ods. 10 a 11 zák. č. 385/2000 Z. z. v platnom znení nie som ani oprávnená sa vyjadrovať k veciam, ktoré som ako sudca (člen senátu) prejednala a rozhodla. Nie som preto ani oprávnená vysvetľovať, prečo senát rozhodol tak, ako rozhodol.“

V závere svojho vyjadrenia predsedníčka senátu uviedla, „... že senát 3 Co v zložení predsedníčky senátu JUDr. M. Š. a členov senátu JUDr. L. Š. a JUDr. J. C. zotrúva na dôvodoch rozsudku vo veci 3 Co 101/05“.

Pretože v konaní mohli byť dotknuté aj práva, resp. oprávnené záujmy žalovanej, ústavný súd jej s výzvou z 19. mája 2006 doručil sťažnosť, uznesenie sp. zn. IV. ÚS 33/06 zo 14. februára 2006 o jej prijatí na ďalšie konanie, ako aj stanovisko predsedníčky krajského súdu k prijatej sťažnosti s tým, že má právo sa vo veci vyjadriť. Žalovaná v podaní doručenom ústavnému súdu 5. júna 2006 označila sťažnosť sťažovateľky za zjavne neopodstatnenú, pretože podľa nej „... z napadnutých rozsudkov okresného a krajského súdu nevyplýva, že by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, majúce zároveň za následok porušenie označeného základného práva“.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 14. februára 2006 v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. IV. ÚS 33/06 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. Od 1. marca 2006 v súlade s rozvrhom práce na rok 2006 sa sudca spravodajca Ján Luby stal členom II. senátu ústavného súdu a veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Luby, prerokúva II. senát ústavného súdu. Z tohto dôvodu túto vec prerokoval a vo veci samej rozhodol II. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv

a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo, ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy má vlastnícke právo všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlady, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“).

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľa rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje

na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii

spomínaných princípov treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia brzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (mutatis mutandis I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde), a tie, ktoré ešte v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka namieta postup a rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v Zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný v čase, keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Zo sťažnosti i predložených príloh vyplýva, že sťažovateľka v predmetnom konaní založila svoj nárok na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň z omeškania aj po 1. júni 2003 na právnom názore, podľa ktorého dňom uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov, t. j. dňom 15. júla 2004, sa v zmysle ustanovenia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stalo

neúčinným len novelizované znenie § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) zavedené zákonom č. 138/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 138/2003 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 2003, a ustanovujúce poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň z omeškania. Sťažovateľka zároveň tvrdí, že od tohto dňa, t. j. od 15. júla 2004, je účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení platnom pred novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení, podľa ktorého predstavuje poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň z omeškania.

Podľa právneho názoru vysloveného krajským súdom v odôvodnení napadnutého rozsudku „... znenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení zmeny vykonanej zák. č. 138/2003 Z. z. účinného od 1. 6. 2003 stratilo účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu č. 396/2004 v Zbierke zákonov. Do tej doby však bolo účinné a preto správne súd prvého stupňa rozhodol, že za obdobie od 1. 6. 2003 až do zaplatenia faktúr (k zaplateniu došlo ešte pred vydaním nálezu) priznal navrhovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,01 %. Prípadnú výšku poplatku z omeškania vo výške 0,1 % by bolo možné priznať až po strate účinnosti ustanovenia, t. j. až dňom uverejnenia nálezu v Zbierke zákonov.

Odvolací súd preto zmysle § 219 O. s. p. v zamietajúcej časti rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil“.

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 13. októbra 2005, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona

č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, keďže dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúlady § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Z uvedených zistení vyplýva, že krajský súd bol povinný pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k. 6 C 43/04-30 zo 16. februára 2005 ústavne súladným spôsobom aplikovať § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd na odôvodnenie tohto svojho záveru považuje za potrebné uviesť, že v danej veci je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľky na poplatok z omeškania vo výške 0,01% z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý mu priznal v označenom prvostupňovom rozsudku okresný súd za obdobie od 1. júna 2003, a to bez ohľadu na to, že v čase, keď tento nárok uplatnený sťažovateľkou vznikol, bolo toto ustanovenie platné a účinné. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc (nie ex nunc), t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie

zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadá, akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo pre rozhodnutie krajského súdu potrebné zodpovedať otázku, aké znenie a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo platné a účinné v čase jeho rozhodovania, t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, konkrétne z jeho vyššie citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) posledného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 „platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd už v rozhodnutí II. ÚS 72/06 uviedol svoj názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“, podľa ktorého toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov, a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade oprel svoj rozsudok č. k. 3 Co 101/2005-47 z 13. októbra 2005 o také znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné, ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, a preto týmto rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy.

Pretože ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorý zároveň zrušil, otvára sa po vrátení veci na ďalšie konanie podľa názoru ústavného súdu priestor na to, aby sa krajský súd sám (aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnal s ochranou označeného základného práva hmotného charakteru, v ktorom je navyše viazaný záväzným právnym názorom ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy, nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

Záver ústavného súdu o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odchylným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-39 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie výšky poplatku z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo porušené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 101/05 z 13. októbra 2005, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 2 000 000 Sk. V nadväznosti na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušenia základných práv týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľke finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom JUDr. P. J. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to

každý úkon po 2 730 Sk a k tomu 2 x 164 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky). Spolu úhrada predstavuje sumu 5 788 Sk.

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 2. mája 2006 označené ako „*Stanovisko ku konaniu verejného ústneho pojednávania*“ ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2006